

20212934614

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 9 алинеја 2 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 104/19, 146/19, 275/19, 302/20, 311/20 и 163/21) и член 38 од Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 287/21), Владата на Република Северна Македонија на седницата, одржана на 21 декември 2021 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА ЗА 2022 ГОДИНА

I. Појдовна основа

Остварувањето на социјалната заштита во Република Северна Македонија во 2022 година се заснова на Законот за социјалната заштита, Законот за социјалната сигурност за старите лице, Законот за семејството, Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство, Законот за вработување на инвалидните лица, Законот за употреба на знаковниот јазик, Законот за инвалидски организации, Законот за цивилни инвалиди од војната, кривично правните прописи и други закони и подзаконски акти, со кои се уредени правата и услугите од социјалната заштита.

Со оваа програма поблиску се уредуваат подрачјата на социјалната заштита, потребите на населението и начинот и средствата за остварување на социјалната заштита, подобрување и развој на услугите и мерките од социјална заштита, согласно потребите на граѓаните.

Оваа програма се заснова на политиките и определбите на Владата на Република Северна Македонија за 2022 година, со која се имплементираат стратешките приоритети за тековната година, Националната стратегија за деинституционализација во Република Македонија 2018-2027 „Тимјаник“ и Акцискиот план за спроведување на стратегијата, Оперативниот план за активните програми и мерки за вработување за 2022 година и Буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година.

II. Подрачја на социјална заштита

Преку системот на социјалната заштита се остваруваа парични права и тоа како право на гарантирана минимална помош, еднократна парична помош, надоместок за помош и нега од друго лице, надоместок заради попреченост, надоместок на плата за скратено работно време, траен надоместок и право на социјална сигурност за старите лица.

Со цел за ефикасен одговор на системот за социјална заштита, за домаќинствата кои ќе останат без сопствени средства за егзистенција во време на вонредни околности (утврдено постоење на кризна состојба, прогласена епидемија, односно пандемија, пожари, поплави или други големи природни непогоди), се овозможува олеснет пристап до правото на гарантирана минимална помош и остварување на паричниот додаток заради покривање на дел од трошоците за потрошувачка на енергенси во домаќинството континуирано на месечна основа, за вретраењето на актуелната состојба на пандемија во нашата држава.

Во текот на 2022 година се планира зголемување на висината на надоместокот заради попреченост за 15 %.

Унапредувањето и развивањето на социјалните услуги кои ќе се обезбедуваат во домот на корисникот, во заедницата и вон семејството, како и вклучување на општините и давателите на услугите во испораката на истите, ќе продолжи и во 2022 година.

Министерството за труд и социјална политика започна со имплементација на Проектот за унапредување на социјалните услуги со, кој се реализира со заем од Групаацијата Светска Банка, со кој ќе се обезбеди развој на политики, поставување на сеопфатен систем на социјални услуги и системско спроведување на реформираните услуги преку проширена мрежа на даватели на социјални услуги, со цел за воспоставување на нови социјални услуги во локалната заедница.

Во 2022 година, цените на социјалните услуги ќе се формираат согласно Одлуката за утврдување на цените на социјалните услуги, донесена од министерот за труд и социјална политика, изготвена согласно Методологијата за формирање на цените на услугите во зависност од нормативите и стандардите за давање на социјалната услуга („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.264/19).

Во 2022 година ќе се финансираат социјални услуги, преку склучени управни договори со лиценцирани даватели на социјални услуги, врз основа на спроведена постапката за распишување и спроведување на јавен конкурс од Комисија за обезбедување средства за социјални услуги од општините и другите даватели при Министерството за труд и социјална политика. Во рамките на овие активности се планира финансирање на услуги во домот, дневен престој, привремен престој, услуги за советување, услуги на стручна помош и поддршка и услуги за вон-семејна социјална заштита, од лиценцирани даватели на социјални услуги.

Националната стратегија за деинституционализација 2018-2027 во Република Македонија „Тимјаник“, ќе се имплементира преку активностите предвидени во Акциониот план за спроведување во 2022 година, особено преку активностите поврзани со спроведување на процесот на деинституционализација и постепена трансформација на установите за лица со попреченост во менталниот и телесниот развој, односно Завод за рехабилитација на деца и младинци Скопје, Специјален завод Демир Капија и Завод за заштита и рехабилитација Бања Банско – Струмица. Овие активности ќе се поддржат преку Проектот „Поддршка на модернизацијата и деинституционализацијата на социјалните услуги“ финансиран од ЕУ, преку отварање на станбени единици за преместување на корисници од Демир Капија, преку воспоставување на услуги за вонсемејна заштита во заедницата за околу 120 корисници од Установата, или преселба на околу 40 корисници годишно. Проектите ќе се имплементираат во период од 36 месеци. Во поглед на развојот на услуги во заедницата, освен услуга живеење со поддршка, во Специјалниот завод Демир Капија за првпат во земјата ќе се воведат услугата одмена на семејна грижа. Во Заводот за заштита и рехабилитација Бања Банско–Струмица, се развиваат планови за рехабилитација и професионална рехабилитација на лица со телесна попреченост, додека Заводот за рехабилитација на деца и младинци во Топанско Поле ќе продолжи да функционира како дневен центар и ќе прерасне во современ центар за професионална рехабилитација на лица со попреченост. Во трите институции се разгледува можноста да се нудат други услуги во заедницата, како лична асистенција или помош и нега во домот.

Со имплементација на Акциски план за спроведување на конвенцијата за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство на Република Македонија (2018-2023), во текот на 2021 година се прошири мрежата на специјализирани сервиси – советувалишта, кои обезбедуваат психо-социјален третман за сторители на семејно насилство во шесте Плански региони на територијата на Република Северна Македонија, а активностите за воспоставување на нови специјализирани сервиси ќе продолжи и во 2022 година.

Во 2022 година ќе продолжи реализацијата на Програмата за рефундирање на средства платени како царински давачки, данок на додадена вредност и акциза за набавка на патнички автомобил за лица со најмалку 80% инвалидност на долните екстремитети, лица со умерена, тешка и длабока ментална попреченост, за потполно слепи лица со придружник и за потполно глуви лица која има за цел да овозможи полесен пристап до автомобил на корисниците, а со тоа и нивна полесна мобилност и социјална вклученост во заедницата, преку обезбедени средства во висина од 3.000.000,00 денари.

Ќе се донесе годишна Програма за распоредување на приходите од игри на среќа и од забавни игри за 2022 година, за финансирање на програмските активности на националните инвалидски организации, нивните здруженија и нивната асоцијација, на здруженија за борба против семејно насилство и за Црвениот крст на Република Северна Македонија, согласно Одлуката на Владата на Република Северна Македонија, за распоредување на приходите од игри на среќа и од забавни игри во 2022 година.

III. Потребни на населението и социјалната превенција

1. Развој на социјалната заштита

Врз основа на спроедена анализа на имплементацијата на Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 година, а во согласност со мерките од реформата во областа на социјалната заштита, ќе се изготви нов документ со цел за создавање на можности за ефикасен одговор и справување со идентификуваните предизвици во делот на социјалната заштита, сиромаштијата и социјалната вклученост, преку утврдување на целите, приоритетите и правците на развојот на социјалната заштита на граѓаните на Република Северна Македонија, со мерки на среден рок до пет години. Националната програма за развој на социјалната заштита 2022-2027 година ќе утврди мерки и активностите за натамошен развојот на системот на социјалната заштита, остварувањето на паричните права и услугите од социјална заштита, како и продолжување на процесите на децентрализација, деинституционализација и плурализација во оваа област. Овие активности ќе се спроведат од работна група и ангажирани професори од Институтот за социјална работа и социјална политика.

Во рамките на Проектот за подобрување на социјалните услуги, се финансира воспоставувањето на услугата во период од шест месеци преку грант и давањето на услугата за период од една година. Во текот на 2021 година се воспоставија 16 услуги за помош и нега во дом, три услуги за дневен престој за деца со попреченост и индивидуален третман, една услуга за рехабилитација и реинтеграција, еден дневен центар за активно стареење и една услуга за советување. Министерството за труд и социјална политика ќе продолжи со финансирање на овие услуги преку склучува на управен договор со општините и лиценцираните даватели на социјални услуги, со кој се уредуваат меѓусебните права, обврски и одговорности во реализацијата на доделените средства за втората половина на 2022 година.

Во рамките на имплементацијата на Проектот за унапредување на социјалните услуги, ќе се распише нов повик до општините за развој на нови социјални услуги во 2022 година.

2. Справување со сиромаштијата и социјалната исклученост

Прашањата за справување со сиромаштијата и социјалната исклученост, ќе бидат опфатени со ревидираната Програма за реформи во вработувањето и социјалната политика 2022, кој документ се изготвува во тесна соработка и координација со

Европската комисија, како нов стратешки механизам на социјално-економскиот дијалог по однос на приоритетите и реформите во областа на пазарот на труд, вработувањето, образованието и социјалната политика.

Националната стратегија за деинституционализација во Република Македонија 2018-2027 „Тимјаник“ ќе се имплементира согласно мерките и активностите, предвидени со Акцискиот план за спроведување на овој документ. Во оваа насока фокусот ќе биде на воспоставување на алтернативни облици на заштита во заедницата. Преку овие активности ќе се создадат услови за деинституционализација на сместените деца и возрасни лица во сите установи во системот на социјална заштита.

Социјалната заштита на децата без родители и без родителска грижа, како и за децата во ризик, ќе се реализира во насока на почитување на стандардите за социјална интеграција во општеството и почитување на правата на децата утврдени со Конвенцијата за правата на децата на Организацијата на обединетите нации. Во оваа насока, ќе се јакнат капацитетите на стручните лица во установите за социјална заштита и ќе се развива мрежата на згрижувачки семејства, а особено воспоставување на специјализирани згрижувачките семејства.

3. Активности поврзани со приближување на законодавството во областа на социјалната заштита кон законодавството на ЕУ

Во текот на 2022 година, ќе се спроведува Програмата за реформи во вработувањето и социјалната политика, така што ќе се предвидат мерки и активности за намалување на сиромаштитара и социјалното вклучување за ранливите граѓани, за период до 2022 година.

Процесот на Европска интеграција на Република Северна Македонија понатаму ќе претставува значаен механизам на взаемен дијалог со Европската Комисија преземање и спроведување на активности и мерки согласно утврдените национални приоритети за намалување на сиромаштијата и постигнување на одржлив развој до 2030 дел од Агендата 2030 на Европската унија и Целите за одржлив развој на ООН.

Во оваа насока ќе се следат и меѓународните документи, конвенциите и препораките, меѓу кои се: Програмата за Стратегијата за социјална кохезија на Европскиот комитет за социјална кохезија и Рамката за соработка за одржлив развој на Обединетите нации 2021-2025, кој претставува клучен документ на Владата на Република Северна Македонија, кој ја определува стратешката и правна рамка и стратешките приоритети за одржлив и инклузивен економски и социјален развој за постигнување квалитетна социјална заштита и социјални услуги.

4. Тековни активности во социјалната заштита

Во областа на социјалната заштита се спроведуваат активности во насока на подобрување на заштитата на граѓаните, подобрување на квалитетот на услугите и социјалната превенција.

4.1. Превенција и справување со злоупотреба и занемарување на деца

Во 2022 година ќе се продолжи со активности за превенција и справување со сексуалната злоупотреба на деца и педофилија, како и превенција и справување со злоупотреба и занемарување на деца, преку Националното координативно тело за заштита на деца од злоупотреба и занемарување.

4.2. Вклучување на здруженија, на приватната иницијатива и на физички лица во социјалната заштита.

Системот на социјалната заштита ќе се унапреди преку зголемување на бројот на лиценцирани даватели на социјални услуги, приватната иницијатива од физички и правни лица, за давање на услуги кон граѓаните.

Создадени се услови за воспоставување и давање на иновативни социјални услуги, согласно Правилникот за поблиски услови, образецот за бодовна скала, начинот и постапката за доделување на средства за обезбедување на иновативни или интервентни социјални услуги („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 198/21).

4.3. Социјална заштита на бегалци, азиланти, внатрешно раселени лица и повратници од реадмисиони договори

Покрај редовната грижа за внатрешно раселените лица, активностите на Министерството за труд и социјална политика и понатаму ќе бидат насочени кон програми со кои ќе се стимулира враќањето на овие лица во местото на живеење и трајно решавање на проблемот на одреден број на внатрешно раселени лица. Во однос на бегалците, односно лицата со признат статус на бегалец и лица под супсидијарна заштита, Министерството за труд и социјална ќе преземе мерки за олеснување на процесот на интеграција на овие лица, согласно со Програма за интеграција на лицата на кои им е признаено правото на азил во Република Северна Македонија за 2022 година. Во оваа насока, за овие лица, во текот на 2022 година ќе се направат напори за имплементација на поголем број на активности.

5. Инспекциски надзор

Со инспекцискиот надзор во социјалната заштита, во 2022 година се очекува понатамошно активно спроведување на надзорот над спроведувањето на Законот за социјалната заштита, во однос на остварување на правата и услугите од социјалната заштита и исполнување на условите за вршење на дејноста од социјалната заштита.

IV. Средства за остварување на социјална заштита

Средствата за остварување на Програмата за социјална заштита за 2022 година во Буџетот за 2022 година, на Раздел 150.01 предвидени се следниве буџетски потпрограми:

1. Потпрограма 40 – Центри за социјална работа и Завод за социјални дејности. Во 2022 година на оваа потпрограма, се предвидени буџетски средства во износ од 573.197.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 1.059.000 денари, средства од самофинансирачки активности во износ од 2.074.000 денари и средства од донации во износ од 530.000 денари.

2. Потпрограма 41 – Дневни центри и прифатилишта за вонинституционална социјална заштита. Во Буџетот за 2022 година, на оваа потпрограма се планирани 82.766.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 100.000 денари и средства од донации во износ од 74.000 денари.

3. Потпрограма 42–Установи за институционална социјална заштита. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани 234.914.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 14.256.000 денари, средства од самофинансирачки активности во износ од 3.681.000 денари и средства од донации во износ од 3.496.000 денари.

4. Потпрограма 4А – Изградба, опремување и одржување на објекти за социјална заштита. Во Буџетот за 2022 година, на оваа потпрограма се планирани средства во износ од 38.560.000 денари.

5. Потпрограма 46 – Деинституционализација и социјални услуги. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани средства во износ од 242.272.000 денари.

6. Потпрограма 47 – Подобрување на социјалните услуги. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани средства во износ од 553.000.000 денари, за финансирање на активностите предвидени со Проектот за подобрување на социјалните услуги, со средства од заем со Светска банка.

7. Потпрограма 50 – надоместоци за социјална заштита. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани 7.034.020.000 денари и тоа на ставка 471 - 6.360.000.000 денари за социјални надоместоци, кои ќе се распоредат за:

- гарантирана минимална помош (домаќинство кое е материјално необезбедено и нема во сопственост имот и имотни права од кои може да се издржува),

- надоместок заради попреченост (заради поттикнување на социјална вклучување и еднакви можности на лице со тешка или длабока интелектуална попреченост, со најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице и потполно глуво лице, со навршени 26 години возраст, најдоцна до 65 годишна возраст, а се користи без оглед на старосната возраст на корисникот),

- надоместок за помош и нега од друго лице (за лице со навршени 26 години возраст, со умерена, тешка или длабока интелектуална попреченост, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, на кое му е неопходна помош и нега од друго лице заради тоа што не може само да ги врши основните активности од секојдневниот живот доколку ова право не може да го оствари врз основа на други прописи),

- надоместок на плата за скратено работно време (поради нега на детето со попреченост и најтешки облици на хронични заболувања, утврдено со Законот за работните односи, кое право родителот го остварува во центарот за социјална заштита, без оглед на возраста на детето),

- додаток за домување (за материјално и станбено необезбедени лица кои до 18-годишна возраст имало статус на дете без родители и без родителска грижа, односно и по престанување на старателството, а најмногу до 26-годишна возраст),

- траен надоместок (за згрижувач кој згрижувал лице во своето семејство и родител кој се грижел за детето со попреченост),

- еднократна парична помош (на лице или на семејство кое се нашло во состојба на социјален ризик, како и на лице и семејство заради претрпена природна непогода или епидемија и подолго лекување во здравствена установа на член на семејството),

- право на здравствена заштита (корисник на гарантирана минимална помош, кое е лице неспособно за работа; корисник на надоместок заради попреченост; корисник на надоместок за помош и нега од друго лице; лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита; корисници на вон-семејна заштита; лице-жртва на семејно насилство за кое се превзема мерка на заштита согласно прописите од областа за превенција, спречување и заштита од семејно насилство и лице-жртва на трговија со луѓе, само доколку не можат да се стекнат со осигурување по друг основ),

- право на надоместок за трошоци за сместување и надоместок за згрижување на сместеното лице во згрижувачко семејство ќе се исплатува на семејствата кои во семејството ќе згрижат лице, корисник на социјална заштита,

- сместување во ученички домови или други установи на деца без родители и родителска грижа до оспособувањето за самостоен живот и работа, а најдоцна до завршувањето на средното образование, ако не постојат можности згрижувањето и воспитанието да се

обезбеди на друг начин; дете со воспитно-социјални проблеми (занемарено, злоставувано и социјално необезбедено дете) и дете со нарушено поведење, а за кои центарот ќе оцени дека установата може да обезбеди чување, воспитување, образование и нормален развој на детето,

- парична помош за социјална сигурност за старите лица (над 65 годишна возраст, кое има постојано место на живеење во Република Северна Македонија во последните 15 години пред поднесување на барањето и доколку лицето и неговиот брачен другар или лицето со кое живее во вонбрачна заедница нема/ат во сопственост имот и имотни права од кои може да се издржува, не е корисник на пензија од Република Северна Македонија или вид на исплата по основ на старост, инвалидност или доживување од друга држава и не остварило приходи по сите основи во последните три месеци пред поднесување на барањето).

- на ставка 433 - 120.000.000 денари трансфери до Фондот за здравствено осигурување, и

- на ставка 464 – 554.020.000 денари за разни трансфери.

8. Потпрограма 51 – надоместоци за цивилни инвалиди од војната. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани 61.000.000 денари.

9. Потпрограма 54 – надоместоци за заштита на бегалци и азиланти. Во Буџетот за 2022 година на оваа потпрограма се планирани вкупно 10.000.000 денари средства од основен буџет, од кои на ставка 471, 7.000.000 денари се наменети за исплата на права за лицата со признат статус на бегалец, лицата под супсидијарна заштита и баратели на азил, надоместок на правата за внатрешно раселените лица и лица вратени по основа на договорите за реадмисија и на ставка 433 за право на здравствена заштита 3.000.000 денари се наменети за право на здравствена заштита на лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита.

Распределбата на финансиските средства наменети за социјална заштита е направена во согласност со обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија за 2022 година, со напомена дека во 2022 година ќе се измират и неизмирените обврски по основ на остварени права од 2021 година.

V. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2022 година.

Бр. 40-12741/1
21 декември 2021 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија,
Зоран Заев, с.р.